
КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК 341.018

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2025.1.1>

А. В. Градецький

кандидат юридичних наук, доцент,
заступник начальника факультету з навчальної та наукової роботи – начальник
навчальної частини факультету забезпечення державної безпеки
Київського інституту Національної гвардії України

Н. М. Градецька

кандидат юридичних наук, доцент,
головний науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії з підготовки військ
Київського інституту Національної гвардії України

В. В. Ярема

викладач кафедри соціально-гуманітарних та правових дисциплін
Київського інституту Національної гвардії України

ПРИВАТНІ ВІЙСЬКОВІ ТА ОХОРОННІ КОМПАНІЇ ЯК МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ

В статті розглянуто міжнародно-правові ініціативи, підходи та перспективи щодо врегулювання діяльності приватних військових та охоронних компаній. Зазначено, що зі зміною політичної обстановки в світі та модифікацією характеру сучасних воєн, зростає популярності ПВОК. Чотири країни, очолюють тенденцію до створення ПВОК: Сполучені Штати, Велика Британія, Китай і Південно-Африканська республіка (ПАР). Разом на ці чотири країни припадає близько 70% усієї галузі. Провідними замовниками послуг ПВОК виступають уряди (62% контрактів), 29% – комерційні структури, решта – з неурядовими організаціями та фізичними особами.

Проаналізовано переваги застосування приватних військових та охоронних компаній перед військовими формуваннями держав.

Констатовано, що послуги ПВОК сьогодні доступні багатьом суб'єктам: від держав та міжнародних організацій до незаконних структур, терористичних організацій та наркобізнесу. Сфера надання приватних військових послуг продовжує активно зростати, не зважаючи на існуючі ризики та відомі негативні факти, пов'язані із діяльністю приватних компаній. Наголошено, що правова невизначеність статусу ПВОК, відсутність механізму моніторингу за їх діяльністю спричиняє низку негативних наслідків: зловживання співробітниками ПВОК своїми повноваженнями, зокрема правом на застосування зброї, що може призвести до жертв серед цивільного населення та порушень прав людини, до скоєння воєнних злочинів та порушень звичаїв війни. Визначено типологію послуг, які можуть надаватися ПВОК. Звернено увагу на правові проблеми при визначенні правового статусу ПВОК; розглянуті такі міжнародні акти як Документ Монтр'ю, Міжнародний кодекс поведінки приватних охоронних компаній та Проект Конвенції ООН про регулювання, нагляд і моніторинг приватних військових та охоронних компаній; підкреслено, що зазначені документи мають рекомендаційний характер. Наголошено на необхідності

якомога скорішого прийняття обов'язкової міжнародної нормативної бази, що визначить правовий статус ПВОК та сприятиме запобіганню порушенням гуманітарного права та прав людини, а також зловживанням за участю приватних військових і охоронних компаній.

Ключові слова: приватні військові та охоронні компанії, правове регулювання, суб'єкт права, міжнародне право, міжнародне гуманітарне право.

Постановка проблеми. Після закінчення Холодної війни держави більш не потребували великих армій, почалося скорочення кількості осіб у збройних силах держав та скорочення обсягів їх фінансового державного забезпечення, а загальний військовий обов'язок втратив сенс з воєнної точки зору, оскільки зникла зовнішня загроза та необхідність у численному підготовленому резерві.

В умовах сьогодення значно ускладняється міжнародно-політична обстановка, перетворюються всі сфери життєдіяльності суспільства, не винятком стають і збройні конфлікти. Так, перебіг російсько-української війни продемонстрував, що технологічний прогрес сприяє розвитку системи озброєнь, а командування, у відповідь на розвиток зброї, розробляє нові тактики ведення бою, реформує армійські тактичні одиниці, також значно підвищуються вимоги до військовослужбовців. Тому через нестачу кваліфікованих кадрів та зміну характеру сучасних воєн, особливу актуальність набуває діяльність приватних військових та охоронних компаній (далі – ПВОК), які складаються переважно із досвідчених, професійних військовослужбовців – колишніх співробітників спецслужб, підрозділів спеціального призначення, інших профільних спеціалістів (психологів, ІТ-спеціалістів тощо). В наш час ПВОК стали потужними організаціями, здатними конкурувати, а іноді в окремих аспектах і перевершувати у професіоналізмі державні військові формування. Сьогодні ПВОК визнаються рівноправним правовим суб'єктом поряд із збройними силами в багатьох державах.

Послуги ПВОК сьогодні доступні багатьом суб'єктам: від держав та міжнародних організацій до незаконних структур, терористичних організацій та наркобізнесу. Тому неконтрольоване їх використання може становити загрозу міжнародній безпеці, оскільки функціонування таких компаній у ряді випадків виходить з під

державного контролю, що призводить до труднощів при здійсненні класифікації їх діяльності, політичної та правової оцінки. Відсутність механізму моніторингу за діяльністю ПВОК, правова невизначеність їх статусу спричиняє низку негативних наслідків: зловживання співробітниками ПВОК своїми повноваженнями, зокрема правом на застосування зброї, що призводить до жертв серед цивільного населення та порушень прав людини; скоєння воєнних злочинів та порушень звичаїв війни. Таким чином, у сучасній науці та нормотворчій практиці міжнародного права актуалізуються питання міжнародно-правової регламентації функціонування таких компаній, визначення їх правового статусу та правової відповідальності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню міжнародно-правового регулювання діяльності приватних військових та охоронних компаній присвятили свої праці: В.К. Горюнов, К.В. Громовенко, С.О. Кириченко, Г.Л. Кохан, І.Л. Невзоров, П.І. Репешко, В.П. Тютюнник, П.В. Хотенець та ін. Серед зарубіжних дослідників значний науковий доробок в зазначену проблематику внесли: Д. Авант, Д. Айзенберг, Э. Бирпарк, Д. Брукс, П. Веркюль, П. Войцех, П. Зингер, М. Капаріні, Ф. Патель, Б. Прем, П. Сінгер, С. Краснер, Т. Тарді, Ф. Франціоні, Н. Ронцитті, Д. Ширер, Ф. Шраєр, Т. Хікман та ряд інших.

Метою статті є дослідження міжнародних ініціатив та підходів щодо правового врегулювання діяльності приватних військових та охоронних компаній.

Виклад основного матеріалу. Упродовж 80-х – 90-х років ХХ століття тенденція розвитку приватного військово-силового бізнесу посилювалася у всьому світі. Якщо раніше основними клієнтами ПВОК були держави, які не могли захистити свої інтереси власними силами, то в наш час до послуг ПВОК, поряд з державами, звертаються також недержавні структури

та фізичні особи, а сфера надання приватних військових послуг продовжує активно зростати.

ПВОК нарощують свою бойову міць і вплив, а також отримують доступ до новітніх технологій, новітнього тактичного озброєння і беруть на себе частину функцій армії та поліції. Це пов'язано з тим, що саме ПВОК здатні вирішувати ті завдання, які є складними для виконання іншими військовими структурами. Наразі приватний військовий бізнес є цілою індустрією, яка розвивається дуже швидкими темпами [1, с. 120–132]. Активній діяльності приватних військових компаній також значно сприяє втрата монополії держави у застосуванні військової сили та тенденція до делегування ПВОК державних функцій, у тому числі у сфері забезпечення національної безпеки.

ПВОК належать до юридичних осіб приватного права, які виконують функції військових, поліції, служб безпеки або надають супутні послуги, і працюють за контрактами з урядами, державними управліннями, міжнародними урядами та неурядовими організаціями, а також з транзитними та логістичними компаніями [2, с. 112–214]. У Документі Монтрю, який на сьогоднішній день є формальною спробою визначити статус подібних комерційних структур, приватні військові та охоронні компанії визначаються як «приватні підприємницькі суб'єкти, які надають військові та охоронні послуги, незалежно від того, як вони себе характеризують» [3, с. 110–118]. Експертна група в рамках ООН надала визначення ПВОК і військового консалтингу наступним чином: «ПВОК – це юридична особа, яка надає на платній основі військові та/або охоронні послуги фізичним та/або юридичним особам». Далі визначено військові послуги як «спеціалізовані послуги, пов'язані з військовими діями, зокрема стратегічне планування, розвідка, розслідування, наземна, морська або повітряна розвідка, польоти будь-якого типу: пілотовані чи безпілотні, супутникове спостереження, будь-який вид передавання знань із військовими застосуваннями, матеріально-технічне забезпечення збройних сил та іншу пов'язану з ними

діяльність», а також послуги безпеки – це «озброєна охорона або захист будівель, споруд, майна та людей, надання інформації із забезпеченням безпеки та охорони, розробленням і впровадженням заходів інформаційної безпеки та іншою пов'язаною діяльністю» [4].

ПВОК діють в різних регіонах світу. Найбільше ПВОК зареєстровано в країнах Заходу: у США (55%), 27% – у країнах ЄС (здебільшого у Великій Британії), 9% у країнах Близького Сходу та Африці. Чотири країни, очолюють тенденцію до створення ПВОК: Сполучені Штати, Велика Британія, Китай і Південно-Африканська республіка (ПАР). Разом на ці чотири країни припадає близько 70% усієї галузі. Провідними замовниками послуг ПВОК виступають уряди (62% контрактів), 29% – комерційні структури, решта – з неурядовими організаціями та фізичними особами [5]. Одними з найвідоміших ПВОК є: «Academi» (колишня «Blackwater» (США)), «MPRI» (США), «DynCorp» (США), «Erinys» (США), «Kellogg, Brown and Root» (США), «Triple Canary» США, «Groupe EHC» (Франція), «KMC Ltd.» (Велика Британія), «G4S» (Велика Британія), «Sandline International» (Велика Британія), «Вагнер» (Росія), та ін.

Якщо найманство, як попередня форма приватної силової діяльності, являла собою практично єдиний вид активності: участь у бойових діях на боці тих чи інших груп, то приватна силова безпека сьогодні є диверсифікованим, досить гнучким, здатним швидко реагувати, універсальним і доступним для зацікавлених суб'єктів видом діяльності. Така діяльність виходить за межі військових дій чи конфліктів і має, як вже зазначалося, розгалужену клієнтську мережу. Здійснивши аналіз послуг, що надаються приватними військовими компаніями (далі – ПВК), В. Горовенко та В. Тютюнник наводять типологію таких компаній. Компанії бойового забезпечення (combat provider companies), які надають своїм клієнтам послуги з підтримання бойових дій їхніх сил безпеки й оборони (за термінологією НАТО – тактичну підтримку), включно з безпосередньою участю в бойових операціях. Проте остання зі згаданих послуг сучасними ПВК

не надається, принаймні офіційно. Воєнні консалтингові компанії (military consulting companies). Спеціалізуються на наданні послуг із планування, створення, реформування й розвитку сил безпеки й оборони, зокрема органів розвідки та контррозвідки, їхньої бойової та спеціальної підготовки тощо. Воєнні логістичні компанії (military logistic companies). Сфера їхньої діяльності охоплює: обслуговування й експлуатацію складних систем озброєння, військової техніки та комп'ютерних систем; матеріально-технічне забезпечення військ; будівництво військових об'єктів. До ПВК відносять і приватні охоронні компанії (private security companies), які працюють в умовах воєнного конфлікту або в зоні підвищеного ризику, зокрема на території країн із нестабільною обстановкою. Хоча зазвичай вони здійснюють захист об'єктів і фізичних осіб, а не бойові дії, однак у районах воєнного конфлікту чіткого розмежування між цими видами діяльності немає. Наприклад, під час захисту аеродромів, нафтопроводів та інших об'єктів інфраструктури охоронні компанії можуть проводити бойові операції проти незаконних військових формувань, терористів тощо. Окрему групу становлять ПВК, які спеціалізуються на розвідувальній та контррозвідувальній діяльності. Їх мережа є практично закритою. За різними інтернет-джерелами, із державними розвідувальними органами співпрацюють, зокрема, американські компанії «Strategic Forecasting Inc», «Booz Allen Hamilton», британські – «Aegis» і «Haklyut& Company» [6, с. 33–39].

Дослідженнями приватних військових та охоронних компаній займаються експертні групи в рамках Організації Об'єднаних Націй (Робоча група з питання про використання найманців як засобу порушення прав людини та протидії здійсненню права народів на самовизначення, а також Міжурядова робоча група відкритого складу з розробки змісту міжнародної нормативної бази регулювання, моніторингу та контролю діяльності приватних військових та охоронних компаній), Міжнародного комітету Червоного Хреста, різні наукові інститути, зокрема Стокгольмський інститут дослідження

проблем миру (SIPRI), Женевський центр демократичного контролю над збройними силами (DCAF), Дослідницька служба Конгресу США (CRS), Белградський інститут міжнародної безпеки (ISI), Інститут стратегічних досліджень ПАР (ISS), Празький інститут вивчення проблем безпеки (SSI) Центр стратегічних досліджень та аналізу ОАЕ, Глобальний центр безпеки на основі співробітництва, а також Експертна група з вивчення приватних військових та охоронних компаній Королівського коледжу Лондона (PMSRG King's College, London), Інститут міжнародного права та правосуддя Нью-Йоркського університету тощо.

На національному рівні правові засади діяльності ПВОК прийняті в окремих державах і в більшості випадків розглядають цивільно-правовий аспект функціонування ПВОК та окремі проблеми, що стосуються внутрішньої безпеки.

Обмеженість та відмінність чинних національних правових норм держав ускладнюють процес формування загальних принципів щодо статусу та діяльності ПВОК. Зміст принципів, які створюватимуть підґрунтя для правових стандартів, залежить від цілої низки чинників, серед яких: підходи до аутсорсингу державних функцій; роль приватного сектору у здійсненні публічної влади та історично сформоване ставлення до суміжного з ПВОК явища найманства; законодавство про обіг і поводження зі зброєю, в тому числі що стосується її провозення через державний кордон і використання приватними особами, а також екстериторіальна дія нормативних правових актів; міжнародні зобов'язання окремих держав у рамках багатосторонніх або двосторонніх договорів щодо визначення правового статусу ПВОК та їхніх співробітників, які діють в іноземній державі тощо.

Міжнародно-правова неврегульованість ПВОК обумовлена правовими колізіями, що пов'язані з транснаціональним характером діяльності ПВОК (деякі аспекти діяльності цих організацій (надання послуг у галузі безпеки та військових інструкторів) не суперечать нормам міжнародного права, тоді як інші (набір бійців для активного втручання у збройні конфлікти)) порушують його, а також браком наукового

підґрунтя: наприклад, відсутність чіткого розмежування таких понять, як: «найманець», «приватний військовий», «доброволець», «бойовик» тощо [7, с. 190-201].

Спроба врегулювати правовий статус приватних військових компаній була висунута спільно Швейцарією та Міжнародним комітетом Червоного Хреста (МКЧХ) у 2006 р., а у 2008р. було прийнято «Документ Монтр'єо про відповідні міжнародно-правові зобов'язання і передові практичні методи держав, що стосуються функціонування приватних військових та охоронних компаній у період збройного конфлікту» (Документ Монтр'єо) [8]. Метою Документа Монтр'єо є забезпечення дотримання державами та ПВОК міжнародного гуманітарного права та права прав людини. У цьому документі ПВОК визнаються самостійними суб'єктами міжнародного гуманітарного права, закріплюється їх визначення, сформульовані правила та практичні методики при роботі з ПВОК, що діють у районах збройних конфліктів. Крім діяльності ПВОК, документ Монтр'єо регулює обов'язки материнських та приймаючих держав; підкреслюється, що держави зобов'язані вживати заходів для запобігання порушень міжнародного гуманітарного права та права прав людини, вживати необхідних заходів для усунення порушень, скоєних ПВОК. В документі акцентується увага на необхідності впровадження відповідних режимів регламентації та ліцензування діяльності ПВОК і підвищення рівня їх підзвітності, наголошується на необхідності навчання персоналу міжнародному гуманітарному праву та праву прав людини, а також впровадження внутрішніх процедур, які передбачають санкції до порушників закону. Таким чином, Документ Монтр'єо є першим міжнародним документом, що встановлює міжнародні стандарти діяльності ПВОК у період збройних конфліктів, сприяє більш строгому дотриманню міжнародного гуманітарного права та поваги до прав людини і є основою для майбутньої кодифікаційної роботи у цьому напрямі [9, с. 118–125]. Головний недолік Документа Монтр'єо – його декларативний характер, оскільки він являє собою лише начерк для можливої міжнародно-право-

вої бази, в існуючому вигляді його положення не є обов'язковими і мають рекомендаційний характер [7, с. 190–201].

Документ Монтр'єо став базисом для Міжнародного кодексу поведінки приватних охоронних компаній (далі – Кодекс), ухвалення якого у 2010 році ініціювали США. Кодекс, як і документ Монтр'єо, визначає обов'язки компаній у сфері міжнародного гуманітарного права та прав людини. Також Кодекс визначає загальні зобов'язання приватних охоронних компаній (далі – ПОК), принципи поведінки персоналу, включаючи правила застосування зброї, зобов'язання щодо управління діяльністю компанії та персоналом, його відбору, перевірки, підготовки, контролю над зброєю та військовим майном тощо. У разі підписання Кодексу ПОК приймає на себе зобов'язання створити протягом 18 місяців механізми зовнішнього контролю, які повинні здійснювати сертифікацію компанії, аудит і моніторинг діяльності в районах військових конфліктів, а також вживати відповідних заходів у разі порушення Кодексу. Крім того, компанії, що підписали Кодекс, зобов'язані розробити внутрішні процедури виконання вимог згідно із принципами Кодексу, і стандартів, що впливають із нього, та/або представити їх; після створення механізму управління і нагляду отримати сертифікат і на постійній основі проводити незалежні аудиторські перевірки за допомогою цього механізму; забезпечити дотримання Кодексу як складової частини контрактних угод з клієнтами, персоналом, субпідрядниками чи іншими сторонами, які надають охоронні послуги за договорами з ними; дотримуватися цього Кодексу навіть у тих випадках, коли він не включений у контрактну угоду із клієнтом. Виконання норм Міжнародного кодексу поведінки приватних охоронних компаній – обов'язкова умова для укладення будь-яких контрактів із надання приватних військових послуг на міжнародному рівні [7, с. 193–194].

Ключовою особливістю документа є пропозиція про створення міжнародної бази даних, що містить інформацію про всі існуючі на даний момент ПВОК та їх співробітників (як чинних, так і колишніх). Водно-

час необхідно зазначити, що згода з цими правилами приватним військовим компаніям не є обов'язковою, тому було висунуто пропозицію не укладати міжнародні контракти із організаціями, які не затвердили Кодекс поведінки, але більшість країн такої ініціативи не підтримали, і зараз це правило працює лише щодо підрядників агентств ООН. Однак, як і у випадку з Документом Монтрьо, Міжнародний кодекс поведінки приватних охоронних компаній не має обов'язкової юридичної сили.

Зважаючи на прийняття двох вище зазначених документів, Робоча група ООН з питань використання найманців підготувала Проект Конвенції ООН про регулювання, нагляд і моніторинг приватних військових та охоронних компаній. Статті 19-23 проекту Конвенції формують чотири основні ознаки приватних військових та охоронних компаній: 1) переважно комерційний характер діяльності, 2) військовий, охоронний чи консультативний характер послуг, 3) відповідальність за діяльність ПВОК має покладатися як на самі компанії, так і на їх замовників, 4) забезпечення контролю за допомогою міжнародно-правових механізмів дотримання компаніями корпоративного законодавства та принципів і норм у галузі прав людини.

Згідно з Проектом, метою конвенції є підтвердження і укріплення принципу відповідальності держав за застосування сили, визначення функцій, які відповідно до норм міжнародного права належать до виключної компетенції держави і не можуть бути передані приватним підприємствам, сприяння співробітництву між державами-учасниками щодо ліцензування та регулювання діяльності приватних військових та охоронних компаній з тим, щоб вони могли більш ефективно вирішувати будь-які проблеми, що стосуються повноцінної реалізації зобов'язань у сфері прав людини, забезпечення механізму моніторингу за діяльністю приватних військових та охоронних компаній, вироблення механізмів розслідування випадків зловживання або порушення норм міжнародного гуманітарного права та прав людини [10, с. 61–68]. Видається прогресивною та обґрунтованою встановлення

ст. 21 Проекту Конвенції універсальної юрисдикції держав щодо осіб, які вчинили злочини в рамках діяльності ПВОК.

Положення Проекту Конвенції визначають державні функції, які не підлягають аутсорсингу. До таких функцій належать, наприклад, безпосередня участь у бойових діях, ведення війни та/або військових дій, взяття в полон, розвідка, передача відомостей військового, охоронного та поліцейського характеру. Згідно з Проектом Конвенції Приватні військові та охоронні компанії не є правомочними займатися військовою підготовкою та розвідкою. Рішення щодо функцій у сфері безпеки, які принципово не можуть бути передані ПВОК державою, мають бути законодавчо закріплені в країні, оскільки це питання пов'язане із збереженням монополії держави на легітимне насильство.

Отже, вирішення проблеми регулювання діяльності ПВОК потребує прийняття такого ефективного міжнародного документу, який зробив би їх діяльність більш прозорою та підзвітною, регламентував би наявні прогалини в Документі Монтрьо та в Кодексі поведінки приватних охоронних компаній. Міжнародні стандарти мають детально регламентувати відповідальність ПВОК, а також розробити дієвий механізм притягнення їх до відповідальності.

Висновки і пропозиції. Приватні військові та охоронні компанії стали важливим елементом у сфері міжнародної безпеки і здатні впливати на її стан, що зумовлено збільшенням попиту держав до використання їхніх послуг.

Проблема прийняття міжнародно-правового документу, який визначав би правовий статус та регулював би всі питання, пов'язані з приватними військовими та охоронними компаніями все ще залишається не вирішеною. Документ Монтрьо та Міжнародний кодекс поведінки приватних охоронних компаній – це виключно норми «м'якого права», що не мають обов'язкової юридичної сили, але мають високий потенціал використання їх у майбутньому як своєрідної бази щодо розробки юридично обов'язкових нормативно-правових актів, які є необхідними для запобігання порушенням гуманітарного права та прав людини.

Серед основних сучасних тенденцій розвитку міжнародно-правового регулювання ПВОК можна виділити наступні: заборона на діяльність, що порушує виняткову монополію держави на застосування сили; визначення функцій держави, делегування яких неприпустиме; необхідність прийняття правових норм в національних законодавствах держав, що встановлюють кримінальну відповідальність за злочини, вчинені співробітниками ПВОК за межами територіальної юрисдикції материнської держави або держави-контрагента.

Необхідною є інтенсивна міжнародна дискусія з широким залученням наукової спільноти щодо створення збалансованої системи регулювання діяльності ПВОК як на національному, так і на міжнародному рівнях. Така система має включати компоненти професійного моніторингу та розробки критеріїв і стандартів, мають бути створені механізми державного обліку, ліцензування діяльності ПВОК, що підкріплені міждержавними механізмами і на рівні ООН, що допоможе надати легітимний статус ПВОК, не похитнувши основи державного суверенітету.

Список використаної літератури:

1. Автушенко І.Б., Автушенко О.С. Приватні військові компанії як один із інструментів ведення сучасних війн. *Військово-науковий вісник*. 2024. № 41. С. 120–132.
2. Невзоров І., Хотенець П. Приватні військові компанії та право: гострі питання, деякі світові тенденції нормативного регулювання. Підготовка охоронців правопорядку в Харкові (1917–2017 рр.). Харків, 2017. С. 212–214.
3. Дахно О.Ю. Перспективи створення та розвитку приватних військових компаній в Україні. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*. 2020. № 3 (2). С. 110–118.
4. The Use of Mercenaries as the Means of Violating Human Rights and Impeding the Exercise of the Right of Peoples to Self-Determination. URL : <https://right-docs.uwazi.io/en/entity/99di2lf60mf/text-search?page=1>.
5. Swed O., Burland D. The global expansion of PMSCs: Trends, opportunities and risks. *The Working Group on the use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the rights of peoples to self-determination*, 2020. 20 s.
6. Горovenko B., Tyutyunnik B. Приватні воєнні компанії: міжнародний досвід і можливі шляхи його реалізації в Україні. *Економічні проблеми будівництва оборони. Наука і оборона*. 2013. № 3. С. 33–39.
7. Кохан Г. Правові питання діяльності приватних військових компаній: міжнародний аспект. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*, 2020. Том. 31 (70). Ч. 3. № 2. С. 190–201.
8. Montreux Document on Pertinent International Legal Obligations and Good Practices for States related to Operations of Private Military and Security Companies during Armed Conflict. URL : <http://www.icrc.org/>.
9. Громовенко К.В. Кодифікація норм про приватні військові та охоронні компанії у міжнародному праві. *Актуальні проблеми політики*. 2012. № 46. С. 118–125.
10. Дахно О. Світовий досвід створення та розвитку приватних військових компаній як інструмента реалізації національних інтересів. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*, 2020. Т. 12. № 2. С. 61–68.

Gradetskyi A., Gradetska N., Yarema V. Private military and security companies as an international law issue in modern realities

The article examines international legal initiatives, practices and trends in regulating the activities of private military and security companies. It is noted that with the change in the political situation in the world and the modification of the characteristics of modern wars, the popularity of PMSCs is growing. The leading customers of PMSC services are governments (62% of contracts), 29% – commercial structures, the rest – with non-governmental organizations and individuals. The advantages of using private military and security companies over military formations of states are analyzed. PMSC services are available now to states and international organizations, illegal structures, terrorist organizations and drug trafficking. The sphere of providing private military services continues to grow actively, despite the existence of risks and known negative facts related to the activities of private companies. The author emphasizes that the legal uncertainty of the PMSCs' status and the lack of a mechanism for monitoring their activities cause a number of negative consequences: abuse of powers by PMSCs' employees, in particular, the right to use weapons, which can

lead to civilian casualties and human rights violations, as well as to war crimes and violations of the customs of war. The author defines the typology of services that can be provided by PMSCs. Attention is paid to the legal problems in determining the legal status of PMSCs; international acts such as the Montreux Document, the International Code of Conduct for Private Security Companies and the Draft UN Convention on the Regulation, Supervision and Monitoring of Private Military and Security Companies are considered; it is underlined that these documents have a recommendatory character. The need for the earliest possible adoption of a mandatory international regulatory framework that will determine the legal status of the PMSC and will help prevent violations of humanitarian law and human rights, as well as abuses involving private military and security companies.

Key words: *private military and security companies, legal regulation, subject of law, international law, international humanitarian law.*